

סוגי מודלים של למידת מכונה

קיימות 4 קטגוריות של מודלים של למידת מכונה: (1) למידה בהשגחה; (2) למידה ללא השגחה; (3) למידה בהשגחה למחצה; ו- (4) למידה בחיזוקים.

למידה בהשגחה (Supervised Learning) עוסקת בשימוש בנתונים לצורך ניבוי (קרי, ביצוע תחזיות). אחת הדוגמאות הפשוטות ללמידה בהשגחה היא שימוש במודל רגרסיה פשוטה על מנת לנבא משכורות. דוגמא אחרת היא שימוש במודל מורכב לניבוי מחירי דירות. נאמר מראש מקובל להבחין בין מודלים של למידה בהשגחה המשמשים לניבוי משתנה מסוים שיכול לקבל ערכים רציפים (כמו למשל משכורות של פרט בודד או מחירה של דירה) לבין מודלים המשמשים לסיווג (כמו למשל קביעת דירוג אשראי). מודלים של סיווג נפוצים מאוד בלמידת מכונה. לדוגמא, אחד היישומים של למידת מכונה הוא סיווג לווים פוטנציאליים כסיכון אשראי שאנו מוכנים לקבל או כסיכון אשראי שאנו לא מוכנים לקבל.

למידה ללא השגחה (Unsupervised Learning) עוסקת בזיהוי דפוסים בתוך נתונים. המטרה העיקרית איננה לנבא משתנה פרטני כלשהו, כי אם להבין טוב יותר את הסביבה המיוצגת על ידי הנתונים. ניקח למשל חברה שמשווקת מנעד של מוצרים ללקוחות. למעשה נתונים אודות רכישותיהם של הלקוחות יכולים לשמש לקביעת המאפיינים של לקוחות אשר רכשו מוצרים שונים, אשר בתורם יכולים להשפיע על הדרך שבה אותם מוצרים יפורסמו מכאן ואילך. כך למשל, ניתוח אשכולות (Clustering קיבוץ) הינו כלי עיקרי המשמש בלמידה ללא השגחה.

הנתונים הנדרשים ללמידה בהשגחה כוללים מאפיינים (Features משתנים מסבירים) ותוויות (Labels). התוויות הן הערכים של היעד (Target המשתנה המוסבר) שאותו רוצים לנבא. המאפיינים הינם המשתנים שבאמצעותם מבוצעות התחזיות. לדוגמא, כאשר רוצים לנבא את מחירה של דירה, אז המאפיינים יכולים להיות מ"ר, מספר חדרים, מספר מרפסות, האם יש או אין מעלית, וכך הלאה. התוויות תהיה מחיר הדירה. הנתונים הנדרשים ללמידה ללא השגחה

כוללים מאפיינים אך אינם כוללים תוויות מאחר ומודלים של למידה ללא השגחה משמשים לזיהוי דפוסים ולא לניבוי. כך למשל, ניתן להשתמש במודל ללא ההשגחה על מנת להבין את הדירות הקיימות בשכונה מסוימת מבלי לנסות לנבא את מחיריהם. אנו עשויים למצוא שקיים אשכול אחד של דירות של 40-70 מ"ר, 3 חדרים ומרפסת ואשכול אחר של דירות של 120-210 מ"ר, 6 חדרים ושתי מרפסות.

למידה בהשגחה למחצה (Semi-Supervised Learning) נופלת איך לא בין למידה בהשגחה ללמידה ללא השגחה. למידה בהשגחה למחצה מתעוררת כאשר אנו מנסים לנבא משהו מסוים ולחלק מהנתונים שבידינו יש תוויות (קרי, ערכים עבור היעד שאותו אנו רוצים לנבא) בעוד שליתר הנתונים (בדרך כלל לרב המוחץ של הנתונים) אין תוויות. ניתן לחשוב שנתונים ללא תוויות הם חסרי תועלת, אך אין זה בהכרח נכון. ניתן להשתמש בנתונים ללא תוויות בשילוב עם נתונים עם תוויות על מנת לייצר אשכולות המסייעים לתחזיות. לדוגמה, נניח שאנו מעוניינים לנבא האם לקוח מסוים ירכוש מוצר מסוים מתוך מאפיינים כמו למשל גיל, רמת הכנסה וכך הלאה. עוד נניח שיש לנו כמות קטנה של נתונים עם תוויות (קרי, נתונים המצביעים על המאפיינים של לקוחות כמו גם האם הם קנו או לא קנו את המוצר) וכמות הרבה יותר גדולה של נתונים ללא תוויות (קרי, נתונים המצביעים על המאפיינים של לקוחות פוטנציאליים, אך נתונים אלו לא מספרים לנו אותם לקוחות קנו או לא קנו את המוצר). למעשה, ניתן ליישם למידה ללא השגחה ולהשתמש במאפיינים הללו במטרה לבצע ניתוח אשכולות ללקוחות פוטנציאליים.

שווה בדמיוןך את הסיטואציה הבאה, כאשר קיימים שני אשכולות, א' ו-ב' בסט הנתונים המלא וכי הלקוחות שידוע מתוך הנתונים עם התוויות שהם רכשו את המוצר מתאימים כולם לנקודות באשכול א', בעוד שהלקוחות שידוע מתוך הנתונים עם התוויות שהם לא רכשו את המוצר מתאימים כולם לנקודות באשכול ב'. כפועל יוצא מכך ניתן לסווג את כל הפרטים באשכול א' כקונים ואת כל הפרטים באשכול ב' כחנטרישים.

אנו בני אדם עושים שימוש רב בלמידה בהשגחה למחצה. שווה בדמיוןך שאתה לא מכיר את השמות "חתול" ו- "כלב", אבל שמת לב לשני אשכולות נפרדים של חיות מחמד בשכונה שלך. כעת בא מישהו ובאדיבותו הרבה מצביע על שתי חיות ספציפיות ומגלה לך שאחת מהן היא חתול והשניה היא כלב. מאותו רגע ואילך אין לך בעיה להשתמש בלמידה בהשגחה למחצה כדי ליישם את התוויות הללו על כל החיות האחרות שראית בעבר ושתראה בעתיד. ולכן, מ משתמשים בלמידה בהשגחה למחצה בצורה שכזו, אז אין זה פלא שמכונות יכולות לעשות אותו דבר. מרבית האלגוריתמים של למידת מכונה מבוססים על למידה של הדרכים השונות שבהן המוח שלנו מעבד נתונים.

הקטגוריה האחרונה של למידת מכונה, למידה בחיזוקים (Reinforcement Learning), עוסקת במצבים שבהם אלגוריתם של למידת מכונה מקיים אינטראקציה עם הסביבה ומקבל סדרת החלטות. מכוניות ללא נהג משתמשות באלגוריתמים של למידה בחיזוקים. אלגוריתמים של למידה בחיזוקים עומדים מאחורי תוכנות שפותחו על מנת לשחק משחקים כמו שח וגו (משחק סיני עתיק). חלק ממכונות המסחר האוטומטיות (אלגורידינג) בשוק ההון עושות שימוש באלגוריתמים של למידה בחיזוקים.

פרטים אודות כותב המאמר: מדען הנתונים רועי פולניצר, PDS

- מייסד ומנכ"ל האיגוד הישראלי למדעני נתונים מקצועיים (PDSIA), מייסד ויו"ר לשכת מעריכי השווי והאקטוארים הפיננסיים בישראל (IAVFA) ובעלים של פירמת הייעוץ וההדרכה שווי פנימי.
- מחזיק בתואר M.B.A. במנהל עסקים עם התמחות בניהול סיכונים ואקטואריה ותואר B.A. בכלכלה עם התמחות במימון שניהם בהצטיינות מאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, דיפלומה בניהול סיכונים פיננסיים (FRM) מאוניברסיטת אריאל, תואר Financial Risk Manage מארגון בינ"ל GARP, תואר Certified Risk Manage מארגון ישראלי IARM, תואר Fellow Actuary מארגון ישראלי IAVFA ותואר Professional Data Scientist מארגון ישראל PDSIA.
- בעל ניסיון אינטנסיבי של מעל עשור וחצי שנים בתחום מדע הנתונים ולמידת המכונה, הכולל ביצוע מחקרי מידע מעמיקים לשם הפקת תובנות עסקיות, ניקוי, טיוב וסידור של המידע המשמש למחקרים השונים, הפעלת אלגוריתמים שונים של מידול, כריית נתונים ו-Machine Learning על המידע ובניית תהליכי הכנת המידע והאופטימיזציה של האלגוריתמים השונים.
- מרצה לתכנות בשפות R ו-Python, לניהול סיכונים, הערכות שווי ואקטואריה והנדסה פיננסית.